

FABIO STASSI

Kid
συζητώντας
έναν
φύση



ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΔΟΥΣΗ

ΙΚΑΡΟΣ

ΚΑΘΕ ΣΥΜΠΤΩΣΗ
ΕΧΕΙ ΨΥΧΗ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Ogni coincidenza ha un'anima*

© Sellerio Editore, Palermo, 2018

© για την ελληνική έκδοση Εκδόσεις Ίκαρος, 2019

Μετάφραση από τα ιταλικά: Δήμητρα Δότση

Σχεδιασμός - Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία - Σελιδοποίηση: Ευτυχία Λιάπη

Εκτύπωση: Μητρόπολις Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς - Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2019

ISBN 978-960-572-316-3

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 322552 • www.ikarosbooks.gr

Fabio Stassi

ΚΑΘΕ ΣΥΜΠΤΩΣΗ
ΕΧΕΙ ΨΥΧΗ

Μετάφραση
Δήμητρα Δότση

ΙΚΑΡΟΣ

Στον Άντζελο

Η γραφή είναι μια άσκηση μαζοχισμού·
η ανάγνωση μπορεί να είναι ενίοτε μια άσκηση
σαδισμού, όμως, εν γένει είναι μια πολύ
ενδιαφέρουσα απασχόληση.

ΡΟΜΠΕΡΤΟ ΜΠΟΛΑΝΙΟ,
Tu vois, je n'ai pas oublié

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

*Je veux dédier ce poème
À toutes les femmes qu'on aime**

Με λένε Βίντσε Κόρσο. Είμαι σαράντα πέντε χρονών, είμαι ορφανός και βιοπορίζομαι συνταγογραφώντας βιβλία. Εδώ και έξι μήνες ζω σ' αυτό το ανακαινισμένο παλιό πλυσταριό στην οδό Μερουλάνα, με μίσθωση ορισμένου χρόνου. Συχνάζω μόνο σε παλαιοβιβλιοπωλεία, δεν τελειώνω ποτέ καμία παρτίδα σκάκι και, όποτε έχω διάθεση, μ' αρέσει ν' ακούω Τζαν Μαρία Τέστα ή κάποια παλιά τραγούδια της Ζιλιέτ Γκρεκό. Καμιά φορά κοιμάμαι με μια φίλη μου, αλλά έχουν περάσει ήδη ένα φθινόπωρο κι ένας χειμώνας από τότε που σταμάτησα να πιστεύω στην αγάπη. Διατηρώ όμως ακόμα μια παλιά μου συνήθεια: κάθε μέρα βγαίνω με τον Ντζάνγκο, τον μουγγό σκύλο μου, για να στείλω μια καρτ ποστάλ στον πατέρα μου, στη μοναδική διεύθυνση όπου ξέρω ότι είχε μείνει τουλάχιστον μια νύχτα.

Εδώ και μία εβδομάδα, κάθε απόγευμα, έρχομαι εδώ, σ' αυτή την μπιραρία, σ' έναν απόμερο δρόμο της γειτονιάς μου. Στην

* Τα αποσπάσματα με τα οποία ξεκινά κάθε κεφάλαιο είναι στίχοι από το ποίημα του Αντουάν Πολ «Les passantes» («Οι περαστικές») που έγινε ευρύτερα γνωστό αφότου μελοποιήθηκε από τον Ζορζ Μπρασένς το 1972. [Σ.τ.Μ.]

αρχή δεν την είχα προσέξει. Είναι ένα μαγαζάκι με πέντε τραπέζια όλα κι όλα, ιδανικό για όποιον δεν αντέχει τα κατάμεστα μπαρ της συνοικίας Μόντι. Εδώ θα βρεις μόνο κάτι νεαρά ζευγάρια που θέλουν να περάσουν απαρατήρητα, κάποιους φίλους του τύπου με τα τατουάζ που σερβίρει πίσω από την μπάρα, κάτι Γερμανοί με τον χάρτη της Ρώμης παραμάσχαλα και κάνα δυο θαμώνες σαν και του λόγου μου. Δεν ξέρω αν τα βράδια γεμίζει κόσμος, γιατί εγώ φεύγω πάντα νωρίτερα.

Κάθομαι πάντα στο ίδιο τραπέζι, δίπλα στην τζαμαρία, και παραγγέλνω μια κόκκινη. Αυτή την ώρα είναι μόνο ένας άντρας μ' ένα πουκάμισο στο ίδιο χρώμα με τους τοίχους και γράφει κάτι στο κινητό του. Πού και πού χαμογελάει κι αμέσως μετά πίνει μια γουλιά ικανοποιημένος, σηκώνοντας το βλέμμα του προς το ράφι με τα παραταγμένα στη σειρά μπουκάλια. Ύστερα ασχολείται πάλι με τα δικά του.

Μ' αρέσει αυτό το μέρος. Για τους δύο χορευτές που είναι ζωγραφισμένοι στην είσοδο. Για το τανγκό και τη χαμπανέρα που χορεύουν. Γι' αυτή τη γεύση στοιχήματος που αφήνει στην προσμονή μου. Από δω μπορώ να κοιτάζω έξω και να διαβάζω με τις ώρες, χωρίς να έχω κανέναν να μου κάνει ερωτήσεις.

Δεν ξέρω αν θα έρθει αυτός που περιμένω. Δεν ξέρω καν αν αυτός ο άνθρωπος υπάρχει στην πραγματικότητα. Όπως και να 'χει, εγώ έρχομαι και ξανάρχομαι, μου βγαίνει εντελώς αυθόρμητα. Πάντα μου άρεσαν τα άκυρα ραντεβού, από τότε που έβγαλα το πρώτο μου κλάμα, τότε που μόνο η μητέρα μου ήταν εκεί για να το ακούσει. Η ίδια μου έλεγε πάντα ότι τα ανέφικτα πράγματα αργά ή γρήγορα θα συμβούν, αρκεί να μη φοβόμαστε και να μη βιαζόμαστε. Κι ότι εγώ είχα το χάρισμα να κάνω τα ανέφικτα εφικτά.

Ίσως όταν ήμουν μικρός. Όταν στις κουζίνες των ξενοδοχείων όπου δούλευε η μητέρα μου, σκαρφιζόμουν διάφορα ταχυδακτυλουργικά κόλπα και κατάφερνα να εξαφανίσω ένα πιάτο κάτω από μια πετσέτα, ενώ εκείνη με τις φίλες της προσποιούνταν ότι το πίστευαν. Τώρα πια ποιος θα πίστευε έναν τύπο σαν του λόγου μου, πιο στραπατσαρισμένο κι από το σακάκι του, μ' ένα βιβλίο ανοιχτό πάνω στο τραπέζι, ένα ποτήρι μπροστά του κι όλες αυτές τις άδειες καρτέκλες γύρω του;

Ας σταματούσε τουλάχιστον να βρέχει. Για να 'μαι ειλικρινής, φοβάμαι λιγάκι. Φοβάμαι πως δεν θα βρω καμιά δουλειά. Κι ότι αυτό το τραπέζι θα μείνει για πάντα αδειανό.

Είναι μεγάλη ιστορία το πώς κατέληξα έτσι να περιμένω ένα φάντασμα. Από δω όμως δεν περνάει ποτέ ψυχή. Κι έτσι αυτή την ιστορία την αναπαράγω μέσα μου ξανά και ξανά, για να πείσω τον εαυτό μου πως όλο και κάπου θα καταλήξει κάποια στιγμή.

Η προτελευταία ασθενής μου ήταν μια χειρομάντισσα που απολύθηκε από κάποιο ιδιωτικό κανάλι επειδή είχε χάσει το ταλέντο της στις αερολογίες περί μέλλοντος. Την είδα να βγάζει τα πράσινα σμαραγδί γυαλιά της, να αφαιρεί τις φουρκέτες από τα μαλλιά της, να πιάνει το μέτωπό της με την ανάστροφη του χεριού της. Και δεν γινόταν να μη σκεφτώ πως όλοι εκείνοι που είχαν καθίσει στην παλιά δερμάτινη πολυθρόνα μου τους τελευταίους μήνες μου είχαν απευθύνει την ίδια απελπισμένη, λυσσαλέα παράκληση, ξανά και ξανά.

Βοηθήστε με, κύριε Κόρσο.

Θα ήθελα να τους έλεγα ότι θα προτιμούσα να είμαι ηθοποιός, ακροβάτης, μουσικός, να ταξιδεύω διαρκώς και να έχω πολλή αγάπη να προσφέρω. Να μην ξέρω εκ των προτέρων ότι δεν μπορώ να γιαιτρέψω τίποτα.

Αυτή την περιπέτεια, όμως, μου έδωσε η ζωή –δεν θα υπάρξει άλλη– κι έτσι προσπαθώ να πείσω τον εαυτό μου ότι έχω αράξει κι εγώ σ’ ένα λιμάνι κι ότι στη σοφίτα μου μπαينوβγαίνει κόσμος με χέρια ιδρωμένα, τρεμάμενα και με μια ιστορία έτοιμη να μου τη διηγηθεί.

Κάτι τέτοια σκέφτομαι όταν κάθομαι στην μπιραρία. Τα γράφω σ’ ένα σημειωματάριο. Και σαν σχολαστικός λογιστής, καταγράφω τον απολογισμό όλων μου των αποτυχιών. Κι ύστερα σταματώ το γράψιμο. Κοιτάζω από το τζάμι τη σκιά ενός μοναχικού αυτοκινήτου, πληρώνω τον λογαριασμό κι επιστρέφω σπίτι.

«Είστε ειδικός, έτσι δεν είναι;»

Είχε μπει στην γκαρσονιέρα μου το ίδιο απρόσμενα όπως απρόσμενα ξεσπάνε τα πρωτοβρόχια της άνοιξης. Εκείνες τις τελευταίες μέρες του Μαρτίου, το φως μόλις είχε αιφνιδιάσει τους κατοίκους της Ρώμης έξω από τους σταθμούς του μετρό, βυθισμένοι στον πυρετό αυτής της πόλης, κατακλυσμένης από κεραίες, ακαθαρσίες και διαπλοκές.

Περιεργάστηκε τον χώρο με την ασυναίσθητη, αφ’ υψηλού αδιαφορία που μόνο ένα γυναικείο βλέμμα μπορεί να υιοθετήσει και με μια περισκοπική ματιά κατέγραψε κάθε λεπτομέρεια: τη θολωτή οροφή, την αφίσα του Μπάστερ Κίτον που μιμείται τον Σέρλοκ Χολμς, το κρεβάτι στο πατάρι, την κουζίνα στο βάθος. Είμαι σίγουρος ότι μ’ ένα απειροελάχιστο περιθώριο λάθους θα μπορούσε να μου πει τι είχα μες στο ψυγείο. Δεν χρειαζόταν και πολλή προσπάθεια: μια ανοιχτή, ξεθυμασμένη μπίρα, δύο αβγά, μια συσκευασία χάμπουργκερ λαχανικών κι ένα κεσεδάκι πανακότα. Η αμείλικτη ακτινογραφία μιας ακόμα μοναχικής ζωής. Εκείνη την ημέρα, το καταφύγιό

μου δεν έμοιαζε τόσο με στούντιο βιβλιοθεραπείας όσο με φοιτητικό δωμάτιο και σίγουρα όχι απ' αυτά που συναντά κανείς στις εστίες κάποιας σκανδιναβικής πόλης.

Μισοχαμογέλασα πικρά, χωρίς να της δώσω κάποια απάντηση.

Με κοίταξε με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο παρατηρούσε το σπίτι και την ίδια στιγμή μπήκα στον πειρασμό να διαολοστείλω αυτή τη δουλειά που είχα σκαρφιστεί, αυτό το τίποτα που είχα σκαρώσει στη ζωή μου κι αυτή τη βρόμικη, παλιά πόλη, πιο σαθρή κι από τα ερείπιά της. Ίσως να ήμουν απλώς κουρασμένος, κουρασμένος από όλα αυτά τα βάσανα, κουρασμένος από τη θλίψη που μας δηλητηριάζει, κουρασμένος από το αίσθημα της ανεπάρκειας.

Η Τζοβάνα Μπαλντίνι χτένισε με τα δάχτυλα τα μαλλιά της στο πλάι. Το μαύρο φόρεμα που φορούσε άφηγε σε κοινή θέα τους αστραγάλους της. Θα πρέπει να είχε πατήσει τα εξήντα, μα ήταν ακόμα πολύ γοητευτική. Άνοιξε τα χέρια της, τα ξαναέκλεισε. Δεν μπορούσε να καθίσει σε ησυχία στην πολυθρόνα ώσπου στο τέλος αυτός ο εκνευρισμός της εκνεύρισε κι εμένα.

Η ατμόσφαιρα στο δωμάτιο έγινε ξαφνικά αποπνικτική και ξερή.

«Κοιτάξτε να δείτε», της είπα μετά από μια μακρόσυρτη και αμήχανη σιωπή, «θέλω να 'μαι ειλικρινής μαζί σας. Μέχρι πέρσι δίδασκα γλώσσα και ιστορία στο λύκειο, όποτε με καλούσαν να αναπληρώσω κάποια κενά, αυτό ξέρω να κάνω, λυπάμαι. Δεν είμαι ειδικός σε τίποτα. Δεν έχω κανένα φάρμακο ούτε καν για τον πιο απλό πονοκέφαλο. Έχετε υπόψη σας το σύνδρομο του κομπογιαννίτη;»

Η γυναίκα δεν κούνησε βλέφαρο.

«Είναι μια ασθένεια που σιγά σιγά εξαπλώνεται και στους πελάτες μου. Πολύ φοβάμαι όμως ότι στη δική μου περίπτωση έχει γίνει πλέον χρόνια πάθηση. Όπως και να 'χει, πάντως, μην ανησυχείτε. Ό,τι κι αν σας βασανίζει, όλο και κάποιος συγγραφέας θα 'χει ασχοληθεί μ' αυτό. Το μόνο που χρειάζεται είναι να μπειτε σ' ένα οποιοδήποτε βιβλιοπωλείο και να τον ανακαλύψετε».

Όχι, εκείνο το απόγευμα δεν είχα καμία διάθεση ν' ακούσω τον πόνο ενός ακόμη ανικανοποίητου ανθρώπου, που δεν θα μπορούσα να απαλύνω. Ούτε και ν' ακούω τον εαυτό μου να επαναλαμβάνει για άλλη μια φορά, και μάλιστα μεγαλόφωνα, ότι το μόνο που χρειάζεται είναι να είμαστε ήρεμοι, να μάθουμε να δείχνουμε τη δέουσα φροντίδα κι όχι να γιατρεύουμε ούτε να μας γιατρεύουν.

Όμως η Τζοβάννα Μπαλντίνι δεν σηκώθηκε από την πολυθρόνα όπως ήλπιζα. Πήρε βαθιά ανάσα και μου μίλησε με ύφος απόμακρο, χίλια μίλια μακριά από τις δικές μου αγωνίες.

«Ηρεμήστε, δεν πάσχω από κάτι το οποίο πρέπει να σας εξομολογηθώ».

«Τότε γιατί ήρθατε εδώ;»

«Χρειάζομαι τη συμβουλή ενός ειδικού. Θα σας πληρώσω τα διπλά απ' ό,τι παίρνετε συνήθως, για όλες τις ώρες που θα απασχοληθείτε με το θέμα μου».

Έπιασα ένα μολύβι από το τραπέζι. Ομολογώ ότι ανέκαθεν είχα αδυναμία σε όσους μιλάνε ξεκάθαρα για χρήματα.

«Υποθέτω ότι για να ασχολείστε μ' ένα τέτοιο επάγγελμα, θα έχετε διαβάσει έναν σεβαστό αριθμό βιβλίων και κυρίως θα τα θυμάστε, έτσι δεν είναι;»

Από ντροπή δεν της μίλησα για τους λόγους που με είχαν

ωθήσει στη βιβλιοθεραπεία. Και δεν της είπα ούτε ότι για μένα το διάβασμα ήταν πάντα ένας τρόπος να συνειδητοποιώ τα όριά μου.

«Είστε διατεθειμένος να περάσετε από μια δοκιμασία;»

Πολύ θα ήθελα να της έλεγα ότι τους τελευταίους μήνες δεν σταμάτησα στιγμή να δοκιμάζομαι. Προτίμησα όμως να κρατήσω μια συνετή και επίμονη σιωπή.

«Αυτό που με απασχολεί είναι να βρω από ποιο βιβλίο προέρχονται κάποιες λέξεις. Πιστεύετε ότι μπορείτε να το αναλάβετε;» Η Τζοβάννα Μπαλντίνι προσπάθησε να μου εξηγήσει καλύτερα τι εννοούσε. «Εάν σας υπαγόρευα κάποιες φράσεις ασύνδετες μεταξύ τους, θα μπορούσατε να βρείτε από ποιο μυθιστόρημα είναι;»

«Έχει να κάνει με πνευματικά δικαιώματα;»

«Όχι, είναι προσωπική υπόθεση».

Είχε ρίξει το δόλωμα και τώρα ήταν η σειρά μου να αποφασίσω αν θα συνέχιζα να την ακούω ή αν θα τη συνόδευα ως την πόρτα.

«Είναι για τον αδερφό μου. Χάνει τη μνήμη του σιγά σιγά. Οι γιατροί το αποκαλούν Αλτσχάιμερ, αλλά απλώς έχουν βρει έναν τρόπο να απλοποιούν τα πράγματα. Κανονικά θα έπρεπε να βρουν ένα διαφορετικό όνομα για κάθε ασθενή. Ο εγκέφαλός τους παθαίνει κενά μνήμης, όπως θα ξέρετε. Πρώτα χάνουν τη βραχυπρόθεσμη μνήμη τους και μετά κάθε τους ανάμνηση. Δεν υπάρχει κάποιος κανόνας: άλλος γίνεται επιθετικός, άλλος παθαίνει κατάθλιψη, άλλος χάνει τον προσανατολισμό του. Το μόνο κοινό που έχουν αυτοί οι ασθενείς είναι το πεπρωμένο τους: η αφασία και πολύ σύντομα η ανικανότητά τους να φροντίζουν τον εαυτό τους».

«Κι ο αδερφός σας τι συμπτώματα έχει;»

«Εδώ και κάμποσο καιρό μπερδευόταν, έλεγε λάθος ονόματα. Ο άντρας μου δεν το είχε πάρει στα σοβαρά. Όλοι τα χάνουμε όσο μεγαλώνουμε, φυσιολογικό δεν είναι; Μόνο που δεν ήταν καθόλου φυσιολογικό. Ο πρώτος που πήρε είδηση ότι κάτι δεν πήγαινε καλά ήταν ο ίδιος. Στην αρχή ήταν μελαγχολικός και ακατάδεκτος, πράγμα που δεν είχε καμία σχέση με τον χαρακτήρα του. Νομίζαμε ότι έφταιγε η απελπισία του που γερνούσε. Όσπου κάποια στιγμή μας ζήτησε να τον πάμε σ' έναν ειδικό. Κι έτσι ένα πρωί τον πήγαμε στο νοσοκομείο: ήθελε να του κάνουν εξετάσεις για γεροντική άνοια. Βλέπετε, ο αδερφός μου είναι μεγαλύτερός μου κατά είκοσι χρόνια. Είναι παιδί από προηγούμενο γάμο».

«Από τον προηγούμενο γάμο τίνος;»

«Όταν ο πατέρας μας έμεινε χήρος, ξαναπαντρεύτηκε μια πολύ νεότερή του».

Κούνησα το κεφάλι. Η Τζοβάννα Μπαλντίνι ξανάπιασε το νήμα της σκέψης της.

«Στο τέλος της εξέτασης, όταν ένας γιατρός τού ζήτησε να υπογράψει ένα χαρτί, εκείνος δεν θυμόταν πώς γράφεται το όνομά του. Ο άντρας μου νόμιζε ότι μας κορόιδευε, επειδή πάντα έκανε πλάκα με όλους. Όχι όμως ο γιατρός. Ο γιατρός τον πήρε στα σοβαρά και του έγραψε μερικά φάρμακα. Δεν του έκαναν και πολλά. Τις επόμενες εβδομάδες η συμπεριφορά του έγινε περισσότερο παράξενη. Εκνευριζόταν επειδή δεν μπορούσε να βρει κάποιο βιβλίο στα ράφια και ισχυριζόταν ότι έφταιγαν κάτι νυκτόβια ζώα που του έκαναν άνω κάτω τη βιβλιοθήκη και από πάνω του έκρυσαν και τα λεφτά. Ένα βράδυ μού τηλεφώνησε αναστατωμένος και με παρακάλεσε να του φτιάξω ένα ξύλινο

φέρετρο, για να το έχει έτοιμο σπίτι του όταν θα πέθαινε. Μου είπε μάλιστα ότι δεν πρέπει να έχουμε εμπιστοσύνη σε κανέναν, γιατί όλοι οι άνθρωποι έχουν σωσίες και ο ένας αντικαθιστά τον άλλο, αυτό δεν έπρεπε να το ξεχάσω ποτέ. Μέσα σε λίγο καιρό άρχισε να αλλάζει και το λεξιλόγιό του. Την ώρα που μιλούσε, πετούσε διάφορες άσχετες λέξεις και μετά ολόκληρες φράσεις, σαν να ακούγονταν παρεμβολές εν ώρα ραδιοφωνικής εκπομπής. Αναγκαστικά το πήραμε απόφαση: δεν γινόταν να ζει άλλο μόνος του. Βρήκαμε μια κυρία να τον φροντίζει και τον επόμενο μήνα άλλη μία, γιατί έπρεπε να τον έχουμε στον νου μας και τη νύχτα. Στη συνέχεια, η κατάστασή του επιδεινώθηκε ραγδαία και με υπόδειξη του γιατρού που τον έχει αναλάβει, αναγκαστήκαμε να τον πάμε σε μια ειδική κλινική, όχι πολύ μακριά από δω, στην οδό Σέτε Σάλε. Δυο βήματα από την παλιά βίλα όπου έμενε. Τώρα το μόνο που κάνει είναι να κόβει βόλτες πάνω κάτω στον διάδρομο. Πού και πού κάθεται σε μια καρέκλα, αλλά όταν με βλέπει σκάει στα γέλια μ' εκείνο το ωραίο, μεταδοτικό γέλιο που είχε πάντα, με τα μάτια του να γίνονται σαν σχισμές και το σώμα του να τραντάζεται από τα γρήγορα αναφιλητά. Ύστερα από λίγο, βάζουν τα γέλια και οι άλλοι πίσω του».

«Πότε ξεκίνησε όλο αυτό;»

«Πριν από δυο χρόνια το πολύ. Χειροτέρεψε όμως τους τελευταίους μήνες».

«Και τι σχέση έχει ο αδερφός σας με το βιβλίο που ψάχνετε;»

«Όλη του τη ζωή μάθαινε γλώσσες. Εργάστηκε ως διερμηνέας, πρόξενος, πρέσβης, σινολόγος. Ταξίδεψε σ' όλο τον κόσμο, πήγε στην Ασία, στην Αφρική, στη Νότια Αμερική. Οι γλώσσες είναι το πάθος του, αν και τώρα πια ίσως θα έπρεπε

να λέω “ήταν”. Στο σπίτι του έχει μια βιβλιοθήκη που θα τη ζήλευε οποιοδήποτε πανεπιστήμιο. Τόμοι του 17ου και 18ου αιώνα και αμέτρητα κείμενα που είχε γλιτώσει, όπως έλεγε με καμάρι, από την πυρά της κινέζικης πολιτιστικής επανάστασης και που ίσως να μην υπάρχουν σε κανένα άλλο μέρος του κόσμου. Μόνο τα λεξικά του είναι σε ό,τι γλώσσα βάζει ο νους: ούρντου, ταμίλ, σουαχίλι, ζουλού... Του άρεσε να βλέπει τη μορφή που παίρνει η ίδια λέξη σε κάθε χώρα».

Η Τζοβάννα Μπαλντίνι άγγιξε τα μάτια της και μετά γύρισε και με ξανακοίταξε.

«Γέμιζε πάντα τετράδια με ακατάληπτα αλφάβητα. Αγαπούσε τη λογοτεχνία και καυχιόταν που μπορούσε να διαβάξει στο πρωτότυπο ποιητές τουλάχιστον επτά χωρών. Μιλούσε άπταιστα μανδρινικά, όπως και σχεδόν όλες τις λατινογενείς γλώσσες, και καταλάβαινε αραβικά. Είναι πραγματικά άδικο που κοντεύει να χάσει ή που έχει ήδη χάσει όλες αυτές τις γνώσεις».

Ακούμπησα το μολύβι στο τραπέζι.

«Ο αδερφός σας ήταν πολύ άτυχος».

«Ναι, σκεφτείτε ότι οι μεταφραστές ή όσοι ασχολούνται με τις γλώσσες ανήκουν στις κατηγορίες που πλήττονται λιγότερο από το Αλτσχάιμερ».

«Δεν μου είπατε, όμως, τι σχέση έχει με το βιβλίο που ψάχνετε;»

«Όταν η κατάστασή του χειροτέρεψε, μας έδινε συχνά την εντύπωση ότι είχε κάτι πολύ σημαντικό να μας πει. Πάσχιζε, πάλευε με τις λέξεις σαν να ’ταν αγρίμια που δεν μπορούσε να τα δαμάσει. Στο τέλος, όμως, εξουθενωμένος, αναγκαζόταν να υποχωρεί. Το μόνο που κατάφερνε να βάλει σε μια σειρά ήταν κάτι αποσπασματικές και άνευ σημασίας συλλαβές. Τώ-

ρα πια ούτε καν που προσπαθεί. Για έναν πολύγλωσσο σαν κι αυτόν, το να χάσει τη γλώσσα του ήταν το χειρότερο παιχνίδι που μπορούσε να του παίξει η μοίρα. Σαν ένας μουσικός που δεν μπορεί πια να χρησιμοποιήσει τα χέρια του. Εδώ και μερικές μέρες, ωστόσο, επαναλαμβάνει μερικές φράσεις, τις ίδιες πάντα, χωρίς να κολλάει. Φράσεις που δεν έχουν καμία σχέση μεταξύ τους κι ακούγονται κάπως κωμικές. Μοιάζουν με ασυνάρτητο τραγουδάκι, που το σκάρωσε προσθέτοντας και μερικές βλαστήμιες από δίπλα. Ποιος ξέρει από ποια δεξαμενή γνώσεων τις άντλησε, αν ανήκουν στον ίδιο ή σε κάποιον άλλον. Όλοι μας νομίζαμε ότι είναι διάφορα σκόρπια θραύσματα που βγήκαν στην επιφάνεια από την παιδική του ηλικία. Ώσπου ένα απόγευμα, την ώρα μιας ιατρικής εξέτασης, ο γιατρός διαπίστωσε το εξής: αυτός ο άνθρωπος έχει διαβάσει πάρα πολλά βιβλία στη ζωή του, είπε. Και μου μπήκαν οι αμφιβολίες μήπως τελικά οι φράσεις που επαναλαμβάνει είναι στην πραγματικότητα αποσπάσματα. Γι' αυτό ήρθα σ' εσάς. Είμαι σίγουρη ότι προέρχονται από κάποιο μυθιστόρημα. Ο αδερφός μου ήταν αδηφάγος αναγνώστης, δεν θα ήταν καθόλου περίεργο αν έχει συκρατήσει έστω κι ένα βιβλίο απ' όλα αυτά που έχει διαβάσει στη ζωή του. Λένε ότι η ασθένεια αυτή αφήνει ανέπαφη τη μουσική μνήμη. Μπορεί όμως να καταλαμβάνει το ίδιο μέρος του εγκεφάλου και η λογοτεχνία. Ο αδερφός μου μπορούσε να απαγγέλλει κατεβατά ολόκληρα από πολλούς κλασικούς: τα *Χρονικά της άνοιξης και του φθινοπώρου*, την *Ιλιάδα*, την *Οδύσεια*, τον *Οράτιο*, τον *Φάουστ* του Γκαίτε στα γερμανικά, κι ένα σωρό ποιήματα. Κάνω απλώς μια εικασία, αν ωστόσο αυτό το βιβλίο υπάρχει, θα ήθελα να ξέρω ποιο είναι. Και αν καταφέρετε να το εντοπίσετε, θα μπορούσα να του διαβάζω μερικές σελίδες

κάθε μέρα. Αυτό δεν θα σταματήσει την πορεία της ασθένειάς του, αλλά μπορεί να την επιβραδύνει, μιας και είναι ένα από τα τελευταία πράγματα που θυμάται. Είμαι σίγουρη ότι θα είναι μια εξαιρετική άσκηση που θα τον ωφελήσει».

Η Τζοβάννα Μπαλντίνι έβγαλε ένα χαρτί από την τσάντα της.

«Εδώ σας έχω γράψει τον κατάλογο μ' αυτές τις λέξεις που έτσι μυστηριωδώς άρχισαν να βγαίνουν από το στόμα του. Είναι καμιά τριανταριά σε έξι φράσεις. Δυστυχώς δεν έχω άλλες πληροφορίες. Πάντως είναι δώρο άδωρο να τις ψάξετε στο Google. Όσους συνδυασμούς κι αν κάνετε, δεν βγαίνει τίποτα».

Σκέφτηκα ότι η ιστορία αυτή δεν ήταν πιο ασυνήθιστη απ' όσες είχα ακούσει τις τελευταίες εβδομάδες.

«Ξέρω καλά ότι είναι μια προσπάθεια που δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος και που δεν θα με οδηγήσει πουθενά. Είμαι όμως πολύ δεμένη μαζί του. Ήταν πραγματικός αδερφός για μένα κι όχι ετεροθαλής. Μου έμαθε ότι, αν εξαιρέσουμε τα ιταλικά και τα ισπανικά, στις άλλες γλώσσες ο ετεροθαλής αδερφός λέγεται *half brother, demi-frère*. Μισός αδερφός. Η αλήθεια είναι ότι για μένα ήταν σαν γονιός. Όποτε ερχόταν να με πάρει από το σχολείο, όλοι οι συμμαθητές μου τον περνούσαν για πατέρα μου. Όσο έμενε στο σπίτι μαζί μας, πάντοτε με προστάτευε και με βοηθούσε. Μου έμαθε να διαβάζω. Ορκιζόταν ότι κανείς δεν είχε πιο όμορφη αδερφή από μένα κι όταν άρχισε να ταξιδεύει, δεν παρέλειπε ποτέ να μου γράφει ή να μου φέρνει δώρα. Κι όσο μεγάλωνα, μου έστελνε και χρήματα. Για στιδήποτε χρειαζόμουν, μπορούσα να βασίζομαι πάνω του. Επί τη ευκαιρία, για να μην ξεχαστώ, αυτά εδώ είναι μια προκαταβολή για τον χρόνο και τα έξοδά σας».

Άφησε στο τραπέζι μερικά χρήματα και σηκώθηκε από τη δερμάτινη πολυθρόνα.

«Ελπίζω να έχω σύντομα νέα σας».

Σηκώθηκα κι εγώ. Το ποσό που μου είχε αφήσει ήταν υπερβολικό.

«Συγγνώμη, κυρία Μπαλντίνι, αλλά, πιστέψτε με, δεν είμαι το κατάλληλο άτομο. Η υπόθεσή σας είναι ένας γρίφος που δεν έχει καμία πιθανότητα να λυθεί. Πάρτε ένα οποιοδήποτε μυθιστόρημα και διαβάστε το στον αδερφό σας, θα το ευχαριστηθεί το ίδιο».

Όσο κι αν μου κόστιζε που το έκανα, έσπρωξα τα χαρτονομίσματα που μου είχε δώσει προς το μέρος της.

Η Τζοβάννα Μπαλντίνι αγνόησε τη χειρονομία μου.

«Σας παρακαλώ, είναι πολύ σημαντικό για μένα κι επιπλέον δεν ξέρω πια σε ποιον να απευθυνθώ. Έχετε τον αριθμό μου. Αν κατά τύχη διαισθανθείτε κάτι, καλέστε με, όποια ώρα κι αν είναι».

Προχώρησε προτού προλάβω να τη σταματήσω. Ένωσα το κλικ της πόρτας να αντηχεί στο δωμάτιο σαν παραφωνία κι εγώ έμεινα όρθιος, στη μέση της γκαρσονιέρας, μόνος, αδέξιος και εμβρόντητος. Ο Ντζάνγκο τρίφτηκε στα πόδια μου απαιτώντας ένα χέδι στη μακρουλή σκουρόχρωμη μουσούδα του.

Ακούμπησα το δάχτυλό μου στο λακκάκι που ξεκινούσε ανάμεσα στα μάτια του και κατέβαινε ως τη μύτη του και βάλθηκα να τον χαϊδεύω. Ύστερα έψαξα να βρω έναν παλιό δίσκο των Noir Désir, το *Le vent nous portera*, το έβαλα στο πικάπ και δυνάμωσα τον ήχο.